

56

Päivi Luoma

Vesilain mukaisen
katselmustoimituksen
kustannukset

56

Päivi Luoma

Vesilain mukaisen
katselmustoimituksen
kustannukset

Helsinki 1996
SUOMEN YMPÄRISTÖKESKUS

PAINOPAikka:
Suomen ympäristökeskuksen monistamo
Helsinki 1996

SISÄLTÖ

1. SELVITYKSEN TAUSTAA	5
1.1 YLEISTÄ	5
1.2 VALTION MAKSUPERUSTELAKI	5
2. TARKASTELLUT KATSELMUSTOIMITUKSET JA KUSTANNUKSET ...	6
2.1 YLEISTÄ	6
2.2 KUSTANNUSTEN LASKENTA	6
3. TULOKSET	8
4. TULOSTEN TARKASTELU	10
4.1 KATSELMUSTOIMITUSTEN ERITYISPIIRTEET	10
4.2 KUSTANNUSTEN TARKASTELU	10
4.3 VERTAILU MUUHUN AINEISTOON	11
5. POHDINTAA	14
5.1 KUSTANNUSTEN JA TYÖAJAN REKISTERÖINTI	14
5.2 KATSELMUSMAKSU	15
5.3 JÄRJESTELMÄN KEHITTÄMINEN	16
6. LOPUKSI	17
LÄHDELUETTELO	18
KESKUSTELUT	18
LIITTEET	19
KUVAILULEHTI	22

1. SELVITYKSEN TAUSTAA

1.1 YLEISTÄ

Maksullisen toiminnan lisääntyessä valtionhallinnossa ja tulosoikeuden suosion kasvaessa katselmustoimitusten kustannuksiin on syytä kiinnittää aiempaa tarkempaa huomiota. Vuonna 1992 säädetty valtion maksuperustelaki oikeuttaa perimään suoritteista niiden tuottamisen omakustannusarvoa vastaavan hinnan. Hinnan määrittämiseksi on tiedettävä suoritteiden, tässä tapauksessa katselmustoimituksen, aiheuttamat kustannukset. Selvityksessä on tarkasteltu kustannusten jakautumista hakijan ja yhteiskunnan kesken. Tavoitteena on ollut selvittää katselmuskustannusten lopullista suuruutta ja kokonaiskustannuksiin sisältyviä kustannuseriä. Selvityksen tarkoituksena on myös ollut antaa suuntaa maksuperustelain mukaan muodostuvan mahdollisen lupamaksun hinnoitteluun vesioikeudellisissa katselmusmenettelyä edellyttävissä asioissa. Tueksi on käsitelty ympäristölupamenettelylain mukaista lupamaksua.

Vuoden 1997 alusta alueelliset ympäristökeskukset vastaavat itse alueellaan toteutettavista vesioikeudellisista katselmuksista myös taloudellisesti. Suomen ympäristökeskus tulee perimään alueellisilta ympäristökeskuksilta asiantuntija-avun käytöstä koituvat kustannukset. Asiantuntija-avun hinnan määrittämiseksi on ennalta pystyttävä arvioimaan tietyn tyyppisestä katselmustoimituksesta aiheutuva työmäärä ja kustannukset. Tässä selvityksessä tarkastellaan yksityiskohtaisesti katselmustoimituksista ympäristöhallinnolle aiheutuvia välittömiä ja välillisiä kustannuksia.

1.2 VALTION MAKSUPERUSTELAKI

Katselmustoimitus on julkisoikeudellinen suorite. Julkisoikeudellisella suoritteella tarkoitetaan valtion viranomaisen suoritetta, jonka kysyntä perustuu lakiin tai asetukseen ja jonka tuottamiseen viranomaisella on tosiasiallinen yksinoikeus. Maksuperustelain (150/92) mukaan mm. päätösten, jotka on tehty hakemuksesta, olisi oltava maksullisia, jollei maksuttomuuteen ole perusteltua syytä. Julkisoikeudellisesta suoritteesta valtiolle perittävän maksun tulee vastata suoritteiden tuottamisesta valtiolle aiheutuvien kokonaiskustannusten määrää eli ns. omakustannusarvoa. Omakustannusarvoon luetaan suoritteiden tuottamisesta aiheutuneiden erilliskustannusten lisäksi suoritteiden tuottamisen aiheuttama osuus hallinto-, toimitila- ja pääomakustannuksista sekä muista valtion viranomaisen yhteiskustannuksista. Maksu voidaan lain mukaan kuitenkin määrätä perittäväksi yleisesti suoritteiden omakustannusarvoa alempana tai jättää kokonaan perimättä, jos siihen on esim. oikeudenhoitoon tai ympäristönsuojeluun liittyen perusteltua syytä. Silloin, kun suoritteesta määrätään perittäväksi maksu, peritään vastaava maksu myös valtion viranomaiselta, jollei muuhun menettelyyn ole erikoista syytä.

Valtion maksuperustelaki oikeuttaa perimään maksun myös vesilain mukaisesta lupakäsittelystä. Toistaiseksi täyttä maksua ei lupakäsittelyistä ole peritty, sillä vesilain mukaista lupakäsittelyä on verrattu oikeusistuinten toimintaan.

2. TARKASTELLUT KATSELMUSTOIMITUKSET JA KUSTANUKSET

2.1 YLEISTÄ

Selvitys tehtiin vuosina 1994 ja 1995 Uudenmaan ja Hämeen ympäristökeskusten alueilla valmistuneista katselmuksista. Mukaan otettiin seuraavat viisi katselmusta (vesilain mukaan luokiteltuina):

1. Vesistön järjestelyä koskevat katselmustoimitukset (VesiL luku 7)
Nummenjoen järjestely (täydentävä katselmus)
2. Vesistön säännöstelyä koskevat katselmustoimitukset (VesiL luku 8)
Pääjärven säännöstelyn tarkistaminen
3. Vedenhankintaa koskevat katselmustoimitukset (VesiL luku 9)
Kiikoisten kunnassa suoja-alue Sarvanniemen pohjavedenottamolle
Sairakkalan pohjavedenottamo ja Hatsinan kalalaitos
4. Jätevesien johtamista koskevat katselmustoimitukset (VesiL luku 10)
Neste Oy:n kemian tehtaiden jätevesien johtaminen mereen Porvoossa

Tarkastelusta jätettiin pois Loviisan voimalaitoksen ammattikalastajille aiheutuvia korvauksia koskeva katselmustoimitus. Tämä toimitus erotettiin omaksi osakseen Loviisan voimalaitoksen jäte- ja lauhdevesiä koskevasta katselmuksesta. Tällaisen erikoistapauksen kustannukset eivät ole yleistettäviä, eikä niitä siksi ole tarkasteltu tässä selvityksessä. Myös Vapo Oy:n turvetuotantoalueen vesien johtamista Vuorijärven käsittelevän katselmusmenettelyn kustannukset on jätetty tarkastelematta. Kyseisestä katselmusmenettelystä saadut tiedot olivat tarkasteluun liian puutteellisia.

Katselmuskustannuksiin ei ole laskettu hakemuksen teosta hakijalle aiheutuneita kustannuksia eikä hakijalle määräytyistä lisäselvityksistä aiheutuneita kustannuksia. Katselmustoimitus on katsottu alkavaksi siitä päivästä, jolloin toimitusinsinööri nimitetään. Katselmustoimitus päättyy 1.5.1990 muutetun vesilain (308/90) mukaisissa toimituksissa, kun asiakirjat on 30 päivän kuluessa viimeisestä loppukokouksesta lähetetty vesioikeudelle. Vuonna 1990 muutetun vesilain mukaisia toimituksia ovat Pääjärven säännöstelyn tarkistamista koskevaa katselmustoimitusta ja Nummenjoen täydentävää katselmusta lukuunottamatta kaikki käsitellyt toimitukset. Pääjärveä koskeva katselmustoimitus on suoritettu vuonna 1987 voimassa olleen vesilain ja katselmusohjeiden mukaan. Tällöin katselmusasiakirjoihin kuului myös toimitusmiesten lausunto, joka oli laadittava 45 päivän kuluessa viimeisestä katselmuskokouksesta.

Kustannukset on ilmoitettu vuoden 1996 heinäkuun hintatasossa elinkustannusindeksin avulla muunnettuna. Elinkustannusindeksin vertailuvuotena on käytetty vuotta 1951. Kustannukset on pyöristetty satoihin markkoihin. Kustannukset perustuvat monelta osin arvioihin, joten sadan markan tarkkuus kustannusten tarkastelussa lienee riittävä. Alunperin vuosittain erittelemättömiksi luetut kustannukset on jaettu eri vuosille muiden kustannusten jakautumisen ja kokousvuosien perusteella.

2.2 KUSTANNUSTEN LASKENTA

Toimitusinsinöörien, uskottujen miesten ja asiantuntijoiden matkakustannukset, päivärahat ja uskottujen miesten palkkiot

Matka-, päiväraha- ja palkkiokustannuksista osa on määritetty säilytettyjen matka-

laskujen perusteella, osa kustannuksista on arvioitu. Joitakin kustannuseriä saattaa puuttua, mutta ne lienevät kokonaisuuden kannalta pieniä, muutamista sadoista markoista muutamiin tuhansiin markkoihin. Päivärahojen korvauskäytäntö on ollut vaihtelevaa. Kaikissa tapauksissa toimitusinsinööri ei ole laskuttanut päiväraha-korvauksia hakijalta. Sairakkalan pohjavedenottamoa käsittelevään toimitukseen liittyvät kiinteistöselvitykset on huomioitu kohdassa asiantuntijoiden matkat ja päivärahat.

Kustannusten eroihin toimituksittain vaikuttaa lähinnä se, kuinka paljon asiantuntijoita katselmustoimituksissa on käytetty. Lisäksi vaihtelua toimitusten välille tulee matkalaskujen suuruudesta.

Muut kustannukset hakijalle

Tilojen vuokratkustannukset on arvioitu kokousten määrän perusteella. Toimituksissa, joissa vuokratkustannuksia ei ole merkitty, hakija on tarjonnut kokoustilat. Hakijan maksettavaksi koituvat asiakirjakustannukset koostuvat monistus- ja postituskuluista. Käytäntö monistus- ja postituskulujen perimisestä hakijalta on ollut vaihteleva. Useissa toimituksissa osan monistus- ja postituskustannuksista on maksanut hakija, osa kustannuksista on jäänyt valtion vastattaviksi. Monistuksesta ja postituksesta aiheutuneita kustannuksia on maksettu valtion varoista erityisesti pienten hakijoiden ja hankkeiden yhteydessä. Maksajan määrittelyn vaikeuden vuoksi erityisesti monistuskulut lienee arvioitu monessa toimituksessa todellisuutta pienemmiksi.

Kuulutuksista aiheutuneet lehti-ilmoituskulut on arvioitu kuulutusten ja lehtien lukumäärän perusteella, ja ne on peritty järjestelmällisesti hakijalta. Lisäksi hakijat ovat tarjonneet katselmuksen suorittajien käyttöön laitteita, henkilökuntaa ja esimerkiksi veneen. Tällaisia hakijalle koituvia kustannuksia ei selvityksessä ole huomioitu.

Välittömät työkustannukset

Välittömät työkustannukset sisältävät varsinaisen palkan lisäksi sosiaaliturva- ja eläkemaksut sekä poissaolokustannukset, joihin luetaan loma-ajan palkka, lomarahat ja sairausajan palkka. Edellä luetellut kustannukset, ns. sosiaalikustannukset, ovat noin 60% välittömän työajan varsinaisesta palkasta. Välittömät työkustannukset on siis laskettu lisäämällä varsinaisiin palkkakustannuksiin sosiaalikustannukset (kerroin sosiaalikustannuksille 0,6).

Kirjanpidosta saaduista palkkakustannuksista on vähennetty sosiaaliturva- ja eläkemaksut (kerroin 0,3) ennen sosiaalikustannusten lisäämistä.

Vuosien 1987-1989 ja 1992 palkkakustannukset on arvioitu toimitusinsinöörien työpäivien perusteella kirjanpilotietojen puuttumisesta johtuen. Palkkakustannukset on määritetty palkkaluokan A 24 + 6 ikälisää mukaan. Henkilötyöpäivän hinnaksi tulee edellä mainitun palkkaluokan ja ikälisien perusteella 760 markkaa. Toimitusinsinöörien työpäivien perusteella laskettuja työkustannuksia ei ole korjattu elinkustannusindeksillä, sillä henkilötyöpäivän hintana on käytetty nykyistä hintaa. Vuosien 1987-1989 ja 1992 palkkakustannukset saattavat jäädä todellisuutta pienemmiksi, sillä ne eivät sisällä mahdollisten asiantuntijoiden palkkakustannuksia. Sairakkalan pohjavedenottamoa koskevassa katselmuksessa vuosien 1992 ja 1995 palkkakustannukset on arvioitu muiden vuosien kustannusten perusteella. Samoin on arvioitu Sarvanniemen pohjavedenottamon palkkakustannukset vuosilta 1992 ja 1993.

Vuosien 1990 ja 1991 palkkakustannustiedot ovat tiliviraston (VYH) sisäisestä kirjanpidosta, jonka tililuokitukselta menojen kohdentuminen on saatavissa suoraan projekteittain.

Vuosien 1993 ja 1994 palkkakustannukset on laskettu yhdistämällä vesi- ja ympäristöhallituksen, Helsingin vesi- ja ympäristöpiirin sekä Tampereen vesi- ja ympäristöpiirin kyseisille toimituksille maksuliike- ja kirjanpitojärjestelmään (VALMA) kirjaamat kustannukset. Tarkkaa tietoa VALMA:an kirjattujen kustannusten jakautumisesta palkka- ja muihin kustannuksiin projekteittain ei ole. Uudenmaan ympäristökeskuksen mukaan tietokantaan kirjatusta kustannuksista kuitenkin keskimäärin yli 95 % on palkkakustannuksia, joten VALMA:an kirjattuja kustannuksia on käsitelty yksinkertaistaen suoraan palkkakustannuksina.

Henkilötyöpäivät toimitusta kohti on laskettu vähentämällä välittömistä työkustannuksista ensin sosiaalikustannukset, minkä jälkeen palkkakustannukset on jaettu henkilötyöpäivän hinnalla eli 760 markalla.

Toimistopalvelukustannukset

Toimistopalvelukustannuksia ei ole eritelty erikseen. Joissakin katselmuksissa erillisiä toimistopalvelukustannuksia ei ole lainkaan syntynyt, sillä toimitusinsinööri on huolehtinut puhtaaksikirjoittamisesta itse. Sitä, kuinka suuri osa toimistopalvelukustannuksista sisältyy kirjattuihin työaikakustannuksiin, on vaikea arvioida.

Ympäristöhallinnolle aiheutuneet välilliset kustannukset

Ympäristöhallinnolle aiheutuvien kokonaiskustannusten laskemiseksi on palkkakustannuksiin lisättävä valtion maksuperustelain (150/92) 2 §:n 1 momentin tarkoittamat välilliset kustannukset. Välilliset kustannukset muodostuvat yleishallintokustannuksista sekä kehittämis- ja ylläpitokustannuksista. Tällaisia ovat mm. johtamistehtävien, toiminnan suunnittelun ja kehittämisen sekä koulutuksen aiheuttamat kustannukset. Välilliset kustannukset on kohdistettu suoritteille kertoimen 0,85 avulla. Jakoperustaksi on valittu välittömät työkustannukset. Välittömien ja välillisten kustannusten muodostama summa on siis lähes kolminkertainen (2,96) bruttopalkkaan verrattuna.

Muut yhteiskunnalle aiheutuneet kustannukset

Muihin yhteiskunnalle aiheutuneisiin kustannuksiin on luettu joitakin monistus- ja postituskuluja. Nämä kustannuserät ovat tuskin merkittäviä, mutta on sinänsä syytä huomata, että valtion vastattavaksi saattaa jäädä useampiakin pieniä kustannuseriä.

3. TULOKSET

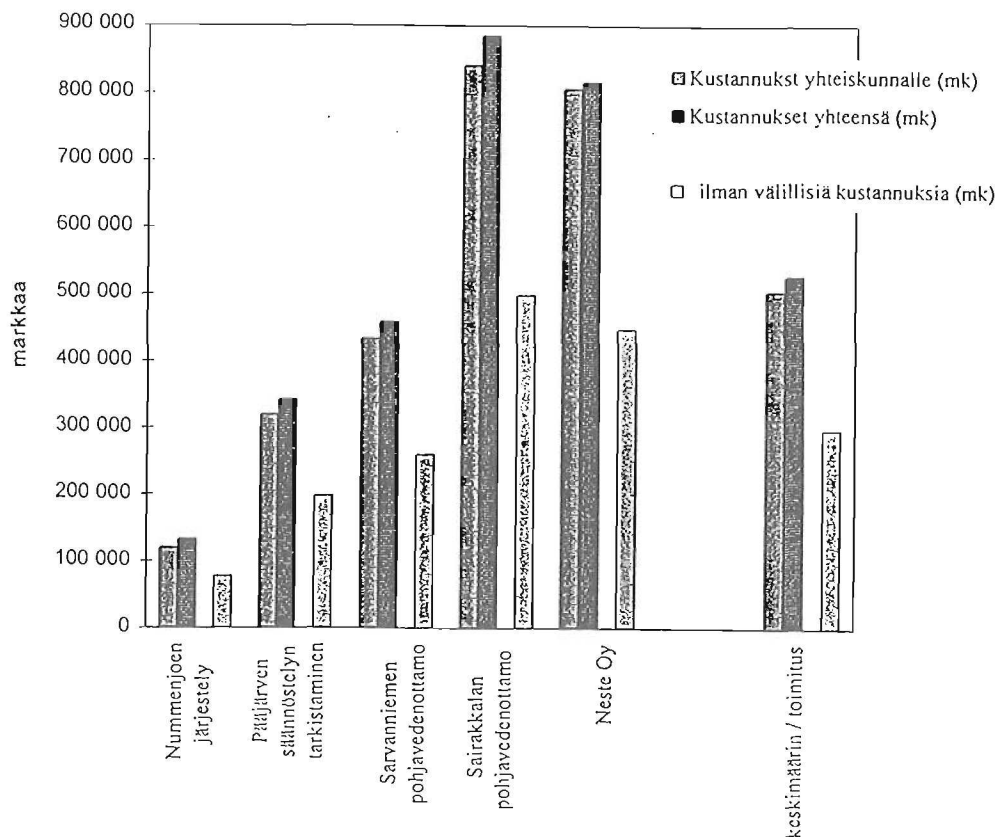
Selvityksessä tarkasteltujen katselmustoimitusten kustannukset on esitetty yksityiskohtaisesti liitteenä olevassa taulukossa (liite 1), tärkeimmät tiedot on koottu alla olevaan taulukkoon (taulukko 1). Kustannusten jakautumista ja vaihtelua toimituksittain on havainnollistettu kuvassa 1. Tarkastelluissa katselmustoimituksissa

kokonaiskustannukset vaihtelevat 132 700 markasta 885 000 markkaan. Keskimäärin kokonaiskustannukset ovat 527 100 markkaa toimitusta kohti. Hakija maksaa kokonaiskustannuksista keskimäärin 4 % lopun jäädessä yhteiskunnan maksettavaksi. Kustannukset yhteiskunnalle ovat keskimäärin 504 200 markkaa toimitusta kohti. Kokonaiskustannukset ilman välillisiä kustannuksia ovat keskimäärin 296 200 markkaa toimitusta kohti. Yhden toimituksen kustannukset vuotta kohden ovat keskimäärin 127 500 markkaa. Palkkakustannusten perusteella laskettujen työpäivien määrä vaihtelee 53 päivästä 374 päivään ja on keskimäärin 223 päivää katselmustoimitusta kohti.

Taulukko 1. Tarkasteltujen katselmustoimitusten kustannukset koottuna

	Nummen- joki	Pää- järvi	Sarvan- niemi	Sairak- kala	Neste	keskimäärin toimitus	vaihteluväli	
							min	max
Kustannukset hakijalle (mk)	12 800	22 200	25 300	44 400	9 400	22 800	9 400	44 400
Kustannukset yhteiskunnalle (mk)	119 900	320 500	433 300	840 600	806 700	504 200	119 900	840 600
Kustannukset yhteensä (mk)	132 700	342 700	458 600	885 000	816 700	527 100	132 700	885 000
Kustannukset ilman välillisiä kustannuksia (mk)	77 600	197 600	259 500	498 800	447 400	296 200	77 600	498 800
Välittömät työkustannukset	64 800	170 500	234 200	454 400	433 800	271 500	64 800	454 400
Kustannukset hakijalle / kustannukset yhteensä (%)	10	6	6	5	1	4		
Henkilötyöpäivät / toimitus (pvä)	53	140	193	374	357	223	53	374

Kuva 1. Tarkasteltujen katselmustoimitusten kustannukset

4. TULOSTEN TARKASTELU

4.1 KATSELMUSTOIMITUSTEN ERITYISPIIRTEET

Nummenjoen järjestelyä koskeva katselmus on 80-luvun puolessa välissä toimitetun katselmuksen täydennys. Muodollisesti täydentävässä katselmuksessa oli kyse vain alkuperäisen suunnitelman tarkentamisesta, käytännössä tehtiin kuitenkin uusi suunnitelma. Ensimmäisen vaiheen asiapapereiden hyväksikäyttö täydentävässä katselmuksessa laski toimituksen kustannuksia. Katselmus valmistui vuonna 1994 2,5 vuodessa. Vesioikeus on tehnyt hakemuksesta päätöksen.

Pääjärven säännöstelyn tarkistamista koskeva katselmus valmistui 6,5 vuodessa vuonna 1994. Toimitusta pitkitti samalle toimitusinsinöörille määrätyt useat muut toimitukset ja toimitusinsinöörin 2,5 vuoden virkavapaus. Katselmustoimituksen pituudesta huolimatta suhteellisen pienet kustannukset selittyvät sillä, että asiantuntijoita käytettiin vähän. Vesioikeus ei ole vielä tehnyt asiasta päätöstä.

Katselmus koskien Sarvanniemen pohjavedenottamon suoja-alueita Kiikoisten kunnassa valmistui vuonna 1994. Katselmustoimitukseen kului 4,5 vuotta. Asiasta ei ole vielä vesioikeuden päätöstä. Toimitusinsinöörin lisäksi katselmuksessa oli mukana yksi asiantuntija.

Sairakkalan pohjavedenottamon ja Hatsinan kalalaitoksen lupahakemusta käsittelevä katselmus valmistui vuonna 1995 4,5 vuodessa. Venyminen johtui osin puutteellisista asiakirjoista, joita hakija ei täydentänyt. Hollolan-Lahden vesilaitoskuntayhtymän hakemus määrättiin katselmukseen ensin ja myöhemmin samaan toimitukseen liitettiin Hatsinan kalalaitoksen hakemus. Lupahakemuksesta on vesioikeuden päätös. Lupaehdot ovat kuitenkin niin tiukat, ettei hankkeen toteuttaminen ole taloudellisesti kannattavaa. Konsulteilla teetetetyt, toimitusinsinöörin vaatimat lisäselvitykset aiheuttivat huomattavia lisäkustannuksia hakijalle. Katselmuksen aikana jouduttiin käymään muutamia neuvotteluja Itä-Suomen vesioikeudessa, joissa oli mukana myös aluekeskusten edustajia. Neuvottelut johtivat hakemuksen muuttamiseen. Näiden neuvottelujen kuluja ei ole sisällytetty tarkasteltuihin kustannuksiin. Toimitusinsinöörin lisäksi katselmuksessa oli mukana kolme asiantuntijaa.

Katselmus koskien Neste Oy:n kemiantehtaiden jätevesien johtamista mereen Porvoossa valmistui 3,5 vuodessa vuonna 1994. Vesioikeus ei ole vielä tehnyt hakemuksesta päätöstä. Katselmustoimituksessa oli mukana kaksi asiantuntijaa.

4.2 KUSTANNUSTEN TARKASTELU

Kokonaiskustannukset muodostuvat yllättävän suuriksi niihin sisältyvien sosiaaliskustannusten ja välillisten kustannusten johdosta. Erityisesti välillisten kustannusten kertoimen määrittäminen on hankalaa, eikä sen suuruudesta olla välttämättä yksimielisiä.

Kustannukset painottuvat erityisesti toimitusten loppuvuosille. Tämä selittyy usein suuremmalla työmäärällä katselmustoimituksen loppuvaiheessa. Alkuvuosiin liittyy usein suunnitelman täydentämisen aiheuttamia viiveitä, ja toimitusinsinöörillä saattaa olla työn alla muita aikaa vieviä katselmustoimituksia. Viimeisimpien vuosien kustannustiedot ovat kattavampia kuin aikaisempien, sillä tietoja lähivuosista on saatavissa vanhempia tietoja paremmin.

Koska tarkasteltuja katselmuksia on vähän, on niiden kustannusten yleistettävyyteen syytä suhtautua varauksella. Maan eri puolilla hankkeet, niiden laajuus ja kustannukset vaihtelevat huomattavasti.

4.3 VERTAILU MUUHUN AINEISTOON

4.3.1 Katselmustoimitusten kustannukset 80-luvulla

Katselmuskustannuksia 80-luvulla on tarkasteltu katselmuskustannustyöryhmän muistiossa (Katselmustyöryhmän ..., 1986). Hakijoiden maksamia kustannuksia selvitettiin vuonna 1981 valmistuneiden katselmustoimitusten osalta. Vuoden 1996 heinäkuun hintatasoon muutettuna katselmuskustannukset hakijalle olivat keskimäärin 23 700 markkaa toimitusta kohti (taulukko 2). Kustannukset hakijalle vaihtelivat 700 markasta 397 500 markkaan. Katselmustoiminnan vesihallinnolle aiheuttamia kustannuksia tarkasteltiin vuosien 1980-1985 osalta. Nykyisillä kertoimilla ja vuoden 1996 heinäkuun hintatasoon muutettuna välittömät työkustannukset vuosina 1980-1985 olivat 123 700 markkaa toimitusta kohti ja välilliset kustannukset 89 400 markkaa. Vesi- ja ympäristöhallinnolle katselmustoimituksesta keskimäärin aiheutuvien kokonaiskustannusten määräksi saatiin siten 228 900 markkaa. Koska tarkastelussa olivat mukana kaikki käsitellyinä vuosina valmistuneet katselmustoimitukset, voidaan tuloksia pitää oikeina.

Hakijalle jäi vastattavaksi noin 9 % toimituksesta aiheutuneista kokonaiskustannuksista. Vastaava arvo tämän selvityksen pohjalta on 4 %. Hakijan osuus kokonaiskustannuksista on siis pienentynyt.

Taulukko 2. Katselmusmenettelyjen kustannukset 80-luvun alkupuolella

Kustannukset hakijalle (mk)	23 700
Kustannukset yhteiskunnalle (mk)	228 900
Kustannukset yhteensä (mk)	252 600
Kustannukset ilman välillisiä kustannuksia (mk)	147 400
Välittömät työkustannukset	123 700
Kustannukset keskimäärin / vuosi (mk)	
Kustannukset hakijalle / kustannukset yhteensä (%)	9
Henkilötyöpäivät / toimitus (pvä)	102

4.3.2 Vesioikeuksien kustannukset

Vesioikeudet perivät lupakäsittelystä oikeudenkäyntimaksuna 800 mk. Katselmustoimituksessa käsiteltävistä asioista peritään 2000 mk. Vuonna 1995 vesioikeuksien toimintamenot olivat yhteensä 21 360 453 mk ja asioita ratkaistiin 771 kappaletta. Ratkaistua asiaa kohti toimintamenot olivat keskimäärin 27 700 mk. Kaikista asioista kuitenkin vain 4 % oli katselmusmenettelyssä käsiteltyjä asioita. Katselmusasioiden keskimääräinen käsittelyaika oli 71 kuukautta eli noin kuusi vuotta. Muiden asioiden keskimääräinen käsittelyaika oli puoli vuotta.

Vesioikeuksien kustannuksia katselmusasioiden osalta ei ole erikseen seurattu. Varovasti arvioiden niiden voidaan esittää olevan nelinkertaiset muihin asioihin verrattuna eli noin 100 000 mk, vaikka keskimääräinen käsittelyaika onkin yli kymmenkertainen. Käsittelyaikaan luetaan myös katselmustoimitukseen kuluva aika, jona kustannukset vesioikeuksille ovat vähäiset. Ympäristöhallinnon lisäksi vesioikeuksien kustannukset muodostavat huomattavan menoerän valtiolle. Kalliimmissa lupakäsittelyissä yhteenlasketut kustannukset lähenevät miljoonaa markkaa.

4.3.3 Konsulttien veloittamat hinnat

SKOL, ATL ja SAFA ovat laatineet rakennusalan suunnittelutyön tuntihintataulukon, jossa toimitusinsinöörin työtä vastaavien tehtävien tuntiveloitushinta on 286 markasta 371 markkaan. Konsultin koulutuksen ja vastuun lisäksi tuntihintojen suuruuteen vaikuttavat konsulttiyrityksen käytettävissä olevat menetelmät ja tehokkuus, asiantuntemuksen taso ja laajuus sekä panostus koulutukseen ja kehitystyöhön. Tuntihintoihin vaikuttavat yritys kohtaisten tekijöiden lisäksi myös tehtävän koko, vaativuus, aikataulu ja asiakassuhteen jatkuvuus. Tuntiveloitushintaan sisältyvät palkat sekä sosiaali- ja yleiskustannukset.

Tässä selvityksessä henkilötyöpäivän palkkakustannukseksi on oletettu 760 markkaa, josta tuntipalkaksi saadaan 105 markkaa. Kun tuntipalkkaan lisätään sosiaalikulut ja välilliset kustannukset saadaan henkilötyötunnin hinnaksi 310 markkaa. Tämä summa on yhtenevä edellä käsiteltyjen konsulttipalkkioiden kanssa.

4.3.4 Ympäristölupamaksu

Ympäristölupamenettelylain (735/91) 17 §:n mukaan ympäristölupaa koskevan hakemuksen käsittelystä voidaan periä maksu, jonka suuruutta määrättäessä on noudatettava, mitä valtion maksuperustelaisissa (980/73) säädetään. Ympäristölupamenettelylain säätämisen jälkeen on tullut voimaan uusi valtion maksuperustelaki (150/92).

Alueelliset ympäristökeskukset perivät ympäristöluvasta lääninhallituksen suoritteiden maksullisuudesta, maksuperusteista ja julkisoikeudellisista suoritteista tehdyn sisäasiainministeriön päätöksen (642/93) liitteenä olevan maksutaulukon (liite 2) mukaisen kiinteän maksun. Lupamaksun suuruus määräytyy teollisuudenaloittain ympäristölupamenettelyasetuksen (772/92) mukaisen jaottelun pohjalta. Laitokset on jaettu seitsemään eri maksuluokkaan ympäristöluvan käsittelyn laajuuden ja vaikeuden perusteella. Taulukon hinnat tarkoittavat uuden laitoksen lupahakemuksen käsittelystä perittävää kiinteää maksua. Lupapäätöksen muuttamisesta perittävä maksu on 30-70 % toiminnan aloittamiseen vaadittavan luvan käsittelymaksusta vähäisemmästä työmäärästä johtuen. Maksu on mahdollista periä taulukossa mainittua perusmaksua alempana sellaisissa tapauksissa, joissa luvan käsittely vaatii huomattavasti keskimääräistä

vähemmän työtä, lupia haetaan samalla laitosalueella oleviin, toiminnallisesti toisiinsa liittyviin laitoksiin, hakemus koskee ainoastaan jätehuoltosuunnitelman muutosta tai toiminnan muutoksen seurauksena laitoksen ympäristönsuojelu paranee merkittävästi. Viimeksi mainitussa tapauksessa maksu on 30 % perusmaksusta tai se voidaan erityisistä syistä jättää kokonaan perimättä. Kunnan ympäristölupaviranomaisen ympäristölupamenettelylain nojalla siirtämän lupa-asian käsittelystä alueellisissa ympäristökeskuksissa perittävä tuntitaksa on maksutaulukon mukaan 272 mk.

Ympäristölupamaksua valmistellessaan ympäristöministeriö asetti työryhmän, jonka tehtävänä oli määrittellä lääninhallitusten käsittelemistä ympäristöluvista perittävien maksujen perusteet ja suuruus. Työryhmä totesi suurimman osan ympäristölupahakemuksen käsittelystä aiheutuvista erilliskustannuksista olevan palkkakustannuksia (Työryhmän ehdotus lääninhallitusten...,1992). Kuulutuksista ja asiantuntijalausunnoista aiheutuvien kustannusten todettiin vaihtelevan tapauksittain huomattavasti. Työryhmän ehdotus, joka myöhemmin hyväksyttiin lähes sellaisenaan, perustui suoritteiden keskimääräisten kokonaiskustannusten periaatteelle, kuten valtion maksuperustelain 6 §:n 2 momentti kiinteiden maksujen määrittämisestä edellyttää.

Työryhmä laski henkilötyötunnin hinnan käyttämällä pohjapalkkana A 22 palkkausluokan (I kalleusryhmä, 3 ikälisää) mukaista kuukausipalkkaa. Välillisten kustannusten kertoimena käytettiin 0,75. Työtunnin hinnaksi saatiin 201 mk. Ympäristöluvan hinta saatiin kertomalla työtunnin hinta arvioidulla lupahakemuksen käsittelyajalla. Lupahakemukseen käytetyn työajan arviointi tapahtui siten, että työryhmä jakoi laitokset näiden yleisimpien lupatyyppeiden osalta kolmeen vaikeusasteluokkaan. Laitoksittain arvioitiin lupahakemuksen käsittelyn vaikeutta erikseen terveydellisten haittojen, jätehuollon ja ilmansuojelun kannalta. Tämän jälkeen pyrittiin arvioimaan kutakin lupatyyppejä koskevien, eri vaikeusasteisten hakemusten käsittelyaika. Monimutkaisuutta ympäristölupamaksun määrittämiseen toi ympäristölupaan sisältyvät useat osaluvat.

Esimerkiksi sellutehtaan lupahinnan työryhmä määrittä seuraavasti. Tehtaan sijoitusluvasta aiheutuvan työmäärän arvioitiin olevan 13 viikkoa ja hinnan 92 625 mk. Jätehuoltoluvan käsittelyn katsottiin vievän yhdeksän päivää, hinta 11 400 mk, ja ilmansuojeluluvan käsittelyn viisi viikkoa, hinta 35 635 mk. Sellutehdas kuuluu jokaisen osaluvan kohdalla laajimman käsittelyn vaatimaan luokkaan. Osalupien käsittelyajat vaihtelevat sen mukaan yhdistyykö niihin muita osalupia vai ei. Sellutehtaan lupahinnaksi saatiin 139 650 mk. Arvioinnin perusteella määritettyjä maksuja pyöristettiin ylöspäin siten, että päädyttiin maksutaulukon mukaisiin kiinteisiin maksuihin. Maksujen pyöristäminen oli maksuluokkien karsimiseksi tarpeellista. Pyöristämistä perusteltiin myös sillä, ettei laskelmissa voitu ottaa tarkasti huomioon tapauksittain vaihtelevia kuulutus- ja lausuntokustannuksia.

Ympäristölupamaksujen perustana käytettyjen työmääräarvioiden luotettavuutta vähentää se, että arvioiden perustaksi on ollut käytettävissä vain vähän lupahakemuskäsittelyjä. Kuulutus- ja lausuntokustannusten sisällyttämistä alueellisten ympäristökeskusten perimään lupamaksuun voidaan pitää yhtenä lupahinnoittelun ongelmista. Kuulutuskustannukset voivat nousta niin korkeiksi, ettei muille kuluille jää lupamaksusta katetta.

Kunnalle perittävän maksun perusteet määrätään kunnittain kunnanvaltuuston hyväksymässä taksassa. Suomen kunnallisliitto on lähettänyt kunnanhallituksille, liittohallituksille ja ympäristönsuojelulautakunnille ympäristölupataksaa ja sen perusteluja koskevan ohjeellisen yleiskirjeen vuonna 1992 (Ympäristölupataksa. Yleiskirje kunnanhallituksille..., 1992). Siinä esitetyt perusteet ovat pitkälti yhteneviä

ympäristölupamaksua lääninhallitustasolla valmistelleen työryhmän perusteluiden kanssa. Hinnoittelun lähtökohtana kunnallisliitto pitää hallinnon henkilötyötunnin hintaa. Kunnallisliiton taksamallissa lupakäsittelymaksu määräytyy lähtökohtaisesti tarvittavien osalupien lukumäärän perusteella, lisäksi otetaan huomioon laitoksen vaikeusaste. Kuulutuskustannukset vaihtelevat suuresti tapauksittain ja kunnittain, joten kunnallisliitto ehdottaa kuulutuskustannukset, alueellisten ympäristökeskusten käytännöstä poiketen, perittäviksi erikseen maksuluokkakohtaisen arvion suuruisina.

Suomen kunnallisliiton yleiskirjeen liitteenä olevassa laskentaesimerkissä henkilötyötunnin hintana on käytetty 163 markkaa. Esimerkissä laajimpiin kunnan ympäristölupaviranomaisen käsittelemiin lupa-asioihin on arvioitu kuluvan 50 tuntia, suppeimpiin yksi päivä. Esimerkkিতaksat vaihtelevat näin 1600 markasta 10 200 markkaan.

Suomen kuntaliitto on laatinut ympäristölupataksasta seurantaselvityksen vuonna 1994. Selvityksessä tarkasteltiin ympäristölupa-asioiden käsittelyyn kuluva aikaa 75 lupakäsittelyn osalta. Uusien lupien käsittelyaika vaihteli 4,75 tunnista 125 tuntiin keskiarvon ollessa 21 tuntia. Eniten aikaa kului sahaa koskevaan, vähiten pieneläinten hautausmaata koskevaan lupakäsittelyyn. Käsittelyaikojen perusteella lupakäsittelyn kustannukset ovat selvitettyissä asioissa keskimäärin 3 400 markkaa asiaa kohti, aikaavievimmässä tapauksessa jopa 20 400 markkaa.

Helsingissä ympäristöluvan käsittelystä peritään lähtökohtaisesti laitoksesta ja sen vaatimista luvista riippuen 15 000 mk, 8 000 mk tai 3 000 mk. Perusmaksun lisäksi ympäristölupamaksuun liitetään menettelyn laajuudesta johtuvat kustannukset, mm. kuutus-, järjestely- ja konsulttikustannukset. Jos ympäristölupataksan soveltaminen johtaa ilmeiseen kohtuuttomuuteen, voidaan maksu periä erityisistä syistä taksan mukaista maksua alhaisempana.

Kunnan ympäristölupaviranomaisen myöntämän luvan hinta vaihtelee kunnittain. Hinnan vaihtelu voi olla hämmentävää erityisesti silloin, kun yrityksellä on toimipaikkoja usean kunnan alueella. Ero kuntien ja alueellisten ympäristökeskusten perimien maksujen välillä on huomattavan suuri. Tätä selittää ensinnäkin kuntien käsittelemien lupien vähäisempi työmäärä ja toiseksi kuntien valtionhallintoa alempi tuntitaksa.

Ympäristölupamaksun valmisteluprosessia ja prosessin vaikeuksia voidaan käyttää apuna mahdollisen katselmusmaksun suuruutta ja perusteita harkittaessa. Katselmusmaksun kohdalla nousee esiin samanlaisia ongelmia lupakäsittelyiden luokittelusta, kuutus- ja asiantuntijakustannusten vaihtelusta tapauksittain ja käsittelyajan arvioinnista kuin ympäristölupamaksun kohdalla.

5. POHDINTAA

5.1 KUSTANNUSTEN JA TYÖAJAN REKISTERÖINTI

Valtionhallinnolle katselmusmenettelystä aiheutuneita kustannuksia seurataan ja ne kirjataan katselmuksittain projektikoodeille. Projektikoodien käyttö katselmuksitoimitusten kustannusten kirjaamisessa on kuitenkin ollut epäyhtenäistä osittain ympäristöhallinnon uudistamisesta johtuen. Palkkakustannusten selvittäminen on rekisteröinnin epäyhtenäisyyden vuoksi ollut erityisen hankalaa.

Työaikailmoitusten mukaiset työmäärät eivät välttämättä vastaa todellisuutta. Käytetyn ajan jaottelu eri projekteille ja tehtäville on vaikeaa ja työaika ilmoitetaan usein karkeasti päivän tarkkuudella. Tietylle projektille merkittyyntyöaikaan voi myös sisältyä yleistä, nimenomaiseen katselmustoimitukseen liittymätöntä työtä, jolloin työaikailmoitukset ovat yliarvioituja.

Tulevaisuuden kannalta on oleellista, että perustietojen kerääminen kuten työajan käytön seuranta vastaa tarkkuudeltaan kustannustietojen hyväksikäytössä vaadittavaa tasoa. Erityisesti suurten kustannuserien kuten palkkakustannusten kohdistuminen eri tehtäville ja projekteille on perustuttava mahdollisimman oikeaan ja niin tarkkaan tietoon kuin hinnoittelussa ja päätöksenteossa tarvitaan. Etenkin maksullisen toiminnan laskentatoimen olisi oltava järjestetty siten, että suoritteiden omakustannusarvot ja maksullisen toiminnan kannattavuus voidaan luotettavasti ja säännöllisesti selvittää. Tällaiset tekijät asettavat huomattavia vaateita kustannusten seurannalle ja rekisteröinnille.

5.2 KATSELMUSMAKSU

Katselmuskustannusten muotoutumiseen vaikuttaa hakemukseen liitetyn suunnitelman täydellisyys, asianosaisten ja erilaisten intressitahojen lukumäärä sekä hankkeen yleinen laajuus ja merkittävyys. Tällaiset seikat vaikuttavat hankkeen käsittelyaikatauluun sekä toimitukseen vaadittavaan työaikaan ja heijastuvat näiden välityksellä myös kustannuksiin. Jos katselmustoimituksesta aletaan periä maksu, on viranomaisen velvollisuutena huolehtia siitä, ettei suoritteiden tuottamisesta aiheudu enempää kustannuksia kuin suoritteiden tarkoituksenmukainen laatutaso vaatii. Tämä edellyttää ensinnäkin vesioikeuksilta tarkkaa harkintaa siitä, kuinka laajan jatkokäsittelyn lupahakemukset vaativat. Toiseksi nousee esiin työajan käytön tehokkuus varsinaisessa katselmustoimituksessa.

Katselmusmaksun käyttöönotto vesihallinnossa on tullut esiin jo vuodelta 1982 olevassa katselmuskustannustoimikunnan mietinnössä. Tuolloin suhtautuminen kustannusten perimiseen hakijalta ja katselmusmaksuun oli kuitenkin laajalti kielteinen. Katselmusmaksuajatus on kehitelty pidemmälle katselmuskustannustyöryhmän muistiossa vuodelta 1986, jossa katselmusmenettelyn maksullisuuteen suhtaudutaan myönteisesti.

Kielteiseen suhtautumiseen löydettiin useita syitä. Katselmusmaksun periminen aiheutti huolta hakijoiden eriarvoisuudesta ja siitä, että maksu estäisi joidenkin yhteiskunnan kannalta hyödyllisten hankkeiden aloittamisen. Hakemuksenteon ajateltiin voivan viivästyä kustannussyiden takia. Laskutuksen pelättiin tuovan mukanaan lisää byrokratiaa ja kustannuksia. Katselmusmaksun eriarvoisuutta perusteltiin myös sillä, että tehtyjä selvityksiä saatetaan käyttää hyväksi muualla. Joillakin hankkeilla katsottiin voivan olla yleistä hyötyä tai merkitystä tietyn alueen taloudelliselle kehittämiselle, jolloin ne ovat erityisen suotavia. Katselmusten luokittelu ja kiinteän maksun määrittäminen katsottiin vaikeaksi, sillä samankin tyyppiset hankkeet vaihtelevat paljon laajuudeltaan ja monimutkaisuudeltaan. Kustannuksiin saattaa myös sisältyä ennalta arvaamattomia menoeriä. Kun lupakäsittelyn todelliset kustannukset on vaikea määrittää, ei voida olla varmoja lupamaksun suuruuden oikeellisuudesta. Tiedon lisääntyminen erityyppisistä hankkeista ja niiden vaikutusten laajuudesta antaa kuitenkin yhä paremmat valmiudet ennakoita tietynlaiseen katselmusmenettelyyn liittyviä kustannuksia.

Oikeansuuruisen katselmusmaksun määrittäminen tulee olemaan vaikeaa. Maksun olisi oltava ensinnäkin suhteessa ympäristölupamaksuun, jotta päästöjen ja ympäristövaikutusten siirtäminen elementistä toiseen ei muuttaisi luvan hakijalle

aiheutuvia kustannuksia. Toiseksi katselmusmaksun olisi oltava suhteessa muuhun vesilain mukaiseen lupakäsittelyyn; kuulutus-, selvitys- ja tiedoksiantomenettelyyn. Kolmanneksi maksu ei saa nousta hakijan kannalta kohtuuttoman suureksi. Kielteisenä en kuitenkaan pidä sitä, että maksusta johtuen hakijan olisi entistä tarkemmin punnittava hankkeen kannattavuutta. Maksun periminen nostaisi mahdollisesti hakemuksen ja selvityksen laatua. Kuulutus- ja lausuntokustannusten sisällyttäminen lupamaksuun on ongelmallista, sillä ne vaihtelevat tapauskohtaisesti lähinnä vaikutusalueen kuntien lukumäärästä riippuen.

5.3 JÄRJESTELMÄN KEHITTÄMINEN

Lupahakemukseen liittyvän suunnitelman kattavuus on sujuvan katselmustoimituksen edellytys. Toiminnassa olisi pyrittävä välttämään sellaisia kustannuksia, jotka syntyvät laajojen ja ristiriitaisten katselmusten pitkittyessä, ja joissakin tapauksissa niin tiukat lupaehdot, ettei luvan mukaista hanketta ole enää taloudellista toteuttaa. Katselmustoimituksen kuluessa toimitusinsinööri voi asiantuntemuksellaan vedota hakijaan suunnitelman muuttamisesta, jos lupaedellytykset näyttävät epätodennäköisiltä.

Ympäristövaikutusten arviointimenettely (YVA) voisi olla toimiva osa katselmusmenettelyä. Sen tulisi katselmustoimintaan liittyessään keventää itse toimitusta tai tehdä se jopa tarpeettomaksi. Se ei saisi pitkittää tai monimutkaistaa lupahakemuksen käsittelyä. Nykyisen vesilain mukainen kaksivaiheinen lupakäsittely (VesiL, 16 luku, 24 §) antaa mahdollisuuden luvan myöntämiseen ennen korvauskysymysten ratkaisua lähinnä vesilain 10 luvun mukaisissa jätevesien johtamisasioissa. Se lisää joustavuutta katselmusasioiden käsittelyyn.

Jotta suomalainen ympäristölupa- ja ympäristöoikeusjärjestelmä vastaisivat Euroopan yhteisön näille järjestelmille asettamiin vaateisiin, on niitä kehitettävä. Ympäristölupatoimikunnan ja ympäristöoikeustoimikunnan mietinnöissä (Komiteamietintö, esipainos 1996) EU:n pilaantumisen ehkäisemisen ja vähentämisen yhtenäistämistä koskevan direktiivin (IPPC) sovittaminen suomalaiseen järjestelmään vaikuttaisi myös vesilain mukaiseen toimintaan. Mietinnössä ehdotetaan perustettavaksi alueellisten ympäristökeskusten yhteyteen lupalautakuntia, jotka ratkaisisivat mm. vesitalousasiat ja vesien pilaantumisesta aiheutuvat korvauskysymykset. Vesioikeuksien tehtävät siirtyisivät lupalautakunnille, joiden lukumääräisesti suurin asiaryhmä tulisivat olemaan vesitalousasiat. Esityksen toteuttaminen edellyttäisi luopumista nykyisestä vesioikeusjärjestelmästä. Ympäristönsuojelulainsäädännön yhtenäistäminen edellyttää toimikuntien mukaan huomattavia muutoksia mm. vesilakiin.

Nykyisen ympäristölupa- ja ympäristöoikeusjärjestelmän pahimpia puutteita ovat luvantarvesäännöstelyn hajanaisuus ja epäyhtenäisyys sekä asioiminen useiden viranomaisten kanssa. Uudistuksilla halutaankin yhdistää päätöksentekoa niin muodollisesti, (yhden luukun periaate) kuin aineellisestikin (päästöjä koskevien aineellisten säännösten yhdenmukaisuus). Ehdotettuihin uudistuksiin kuuluvan vesilain uudistuksen keskeisenä tavoitteena on, että vesitalousasioita koskeva päätöksenteko ei hajoa tai eriydy liiaksi ympäristön pilaantumista koskevista asioista jälkimmäisten siirtyessä yhtenäisen päästösääntelyn piiriin. Tuomioistuinkäsittelyä varten laaditut vesilain yksityiskohtaiset menettelysäännökset soveltuvat pääosin myös toimikuntien esittämän hallintoviranomaisen käyttöön. Vesilain menettelysäännöksiin voitaisiin kuitenkin tehdä joustavuutta lisääviä tarkistuksia. Vesilain tarkentamisen tavoitteena on osaltaan myös, ettei vahingonkärsijöiden oikeussuojaa heikennetä. Tästä seuraa, että vesilain lupajärjestelmässä omaksutut virallis- ja samanaikaisuusperiaatteet ulotettaisiin ympäristönsuojelulain mukaiseen lupamenettelyyn vesien pilaantumisen osalta.

6. LOPUKSI

Katselmustoimitusten kokonaiskustannukset muodostuvat yllättävän suuriksi, ne ovat keskimäärin 500 000 mk toimitusta kohden. Jos katselmustoimitusten kustannuksiin liitetään myös vesioikeuden kustannukset, saattaa lupakäsittelyn hinta kalleimmissa toimituksissa nousta 1 000 000 markkaan. On huomattava, että esim. käytetty välillisten kustannusten kerroin ja kustannusten rekisteröinnin tarkkuus vaikuttavat merkittävästi kokonaiskustannusten suuruuteen. Kustannusten määrittämisen vaikeus hankaloittaa mahdollisen katselmusmaksun suuruuden sekä perusteiden määrittämistä. Jos maksullisuuteen siirrytään, on kustannusten seuranta ja sen yhdenmukaisuutta syytä valvoa entistä tarkemmin. Lähes kaikki varsinaisesta katselmustoimituksesta aiheutuneet kustannukset jäävät yhteiskunnan maksettavaksi. Kuitenkin hakemuksen ja siihen liittyvän suunnitelman teko, jonka kustannuksia tässä selvityksessä ei ole tarkasteltu, on hakijalle usein huomattava kustannuserä. Kokonaiskuvan saamiseksi tarkastelu olisi ulotettava katselmusmenettelyn aiheuttamiin kustannuksiin mahdollisimman laajasti hakemuksen ja siihen liittyvän suunnitelman teosta vesioikeuden lopputarkastukseen. Katselmusmenettelyn aiheuttamia kustannuksia olisi myös hyvä verrata lupapäätöksessä määrättyihin toimenpidevelvoitteisiin, korvauksiin ja vesiensuojelumaksuihin.

LÄHDELUETTELO

- Helminen J. Selvitysmenettely ja vesilain hakemusasiain muut käsittelymuodot. Vesi- ja ympäristöhallituksen monistesarja, nro 608. Vesi- ja ympäristöhallitus. Helsinki 1994. 122 s.
 Helsingin kaupungin ympäristölautakunnan esityslista 20.10.1992.
 Helsingin kaupungin ympäristölupataksa. Helsingin kaupungin ympäristölautakunnan 6.10.1992 hyväksymä ja 8.3.1994 ja 27.11.1995 tarkistama.
 Katselmuskustannustoimikunnan mietintö. Komiteamietintö 1982:59. Helsinki 1982. 73 s.
 Katselmuskustannustyöryhmän muistio. Työryhmämuistio. Maa- ja metsätalousministeriö. Helsinki 1986. 25 s.
 Katselmustiedote nro 2 / 1987. Katselmustoimituksesta ja lopputarkastuksesta johtuvien kustannusten periminen. Vesi- ja ympäristöhallitus.
 Katselmustoimituksen, lopputarkastuksen ja selvitysmenettelyn suorittaminen 1.5.1990 muutetun vesilain (308/90) mukaan. Tiedote. Vesi- ja ympäristöhallitus. Helsinki 1991. 75 s.
 Katselmustoimitusten kehittäminen. Työryhmän mietintö. Oikeusministeriön lainvalmisteluosaston julkaisu 3/1986. 69 s.
 Kustannuslaskentaopas. Vesi- ja ympäristöhallituksen monistesarja, nro 533. Vesi- ja ympäristöhallitus. Helsinki 1993. 88 s.
 Työryhmän ehdotus lääninhallitusten käsittelemistä ympäristöluvista perittävien maksujen perusteiksi ja suuruudeksi. Ympäristöministeriö. 1992. 12 s.
 Ympäristölupataksa. Yleiskirje kunnanhallituksille, liittohallituksille ja ympäristönsuojelulautakunnille. Suomen kunnallisliitto. 1992.
 Ympäristölupataksan seurantaselvitys. Suomen kuntaliitto. 1994.
 Ympäristölupatoimikunnan ja ympäristöoikeustoimikunnan mietinnöt. Komiteamietintö. Esipainos. 1996.

KESKUSTELUT:

- Anttila Jermi, Hämeen ympäristökeskus
 Helin Juha, Suomen ympäristökeskus
 Hiitiö Marja, Suomen ympäristökeskus
 Hildén Mikael, Suomen ympäristökeskus
 Häkkinen Pekka, Uudenmaan ympäristökeskus
 Kärkinen Hannele, Uudenmaan ympäristökeskus
 Nissinen Raimo, Uudenmaan ympäristökeskus
 Saarinen Kristina, Suomen ympäristökeskus
 Tikka Kalevi, Länsi-Suomen vesioikeus
 Väisänen Risto, Suomen ympäristökeskus

Liite 1. Tarkasteltujen katselmustoimitusten yksityiskohtaiset kustannukset												
Nummenjoen järjesty (täydentävä katselmus)												
Vuosi	Matkat ja päivärahat	Matkat ja palkkiot	Matkat ja päivärahat	Vuokrat	Asiakirja-kustannukset	Lehti-ilmoitukset	Kustannukset hakijalle	Välittömät työkustannukset	Valilliset kustannukset	Muut kust. yht. kunnalle	Kustannukset yhteiskunnalle	Kustannukset yhteensä
	(toimitusinsinööri)	(uskotut miehet)	(asiantuntijat)		(monistus, postitus)	(kuulutukset)						
1991	0	0	0	0	0	0	0	13 000	11 100	0	24 100	24 100
1992	1 100	0	0	0	0	0	1 100	0	0	0	0	1 100
1993	2 100	1 200	0	500	1 000	2 100	6 900	38 700	32 900	0	71 600	78 500
1994	500	1 300	0	0	1 000	2 000	4 800	13 100	11 100	0	24 200	29 000
yhteensä	3 700	2 500	0	500	2 000	4 100	12 800	64 800	55 100	0	119 900	132 700
Pääjärven säännöstelyn tarkistaminen												
Vuosi	Matkat ja päivärahat	Matkat ja palkkiot	Matkat ja päivärahat	Vuokrat	Asiakirja-kustannukset	Lehti-ilmoitukset	Kustannukset hakijalle	Välittömät työkustannukset	Valilliset kustannukset	Muut kust. yht. kunnalle	Kustannukset yhteiskunnalle	Kustannukset yhteensä
	(toimitusinsinööri)	(uskotut miehet)	(asiantuntijat)		(monistus)	(kuulutukset)				(postitus)		
1987	0	0	0		2 000		2 000	6 500	5 500	2 700	14 700	16 700
1988	100	700	0	200		3 800	4 800	17 000	14 500		32 100	36 900
1989	100	0	0				100	0	0		600	700
1990	200	700	0			3 400	4 300	32 900	28 000		60 900	65 200
1991							0	28 200	24 000		52 200	52 200
1992							0	0	0		0	0
1993	200	1 400	0				1 600	32 900	28 000		60 900	62 500
1994	400	3 500	1 200	200	1 000	3 100	9 400	53 000	45 100	1 000	99 100	108 500
yhteensä	1 000	6 300	1 200	400	3 000	10 300	22 200	170 500	145 100	4 900	320 500	342 700
Kiikolsten kunnassa suoja-alue Sarvanniemen pohjavedenotantomolle												
Vuosi	Matkat ja päivärahat	Matkat ja palkkiot	Matkat ja päivärahat	Vuokrat	Asiakirja-kustannukset	Lehti-ilmoitukset	Kustannukset hakijalle	Välittömät työkustannukset	Valilliset kustannukset	Muut kust. yht. kunnalle	Kustannukset yhteiskunnalle	Kustannukset yhteensä
	(toimitusinsinööri)	(uskotut miehet)	(asiantuntijat)		(monistus, postitus)	(kuulutukset)						
1990	800	1 300	0	0	300	4 500	6 900	50 200	42 700	0	92 900	99 800
1991	0	0	0	0	0	0	0	17 200	14 600	0	31 800	31 800
1992	300	0	0	0	0	0	300	33 600	28 600	0	62 200	62 500
1993	200	600	0	0	0	0	800	62 600	53 200	0	115 800	116 600
1994	700	1 800	4 100	0	2 600	8 100	17 300	70 600	60 000	0	130 600	147 900
yhteensä	2 000	3 700	4 100	0	2 900	12 600	25 300	234 200	199 100	0	433 300	458 600

Sairakkalan pohjavedenottamo ja Hatsinan kalalaitos												
Vuosi	Matkat ja päivärahat	Matkat ja palkkiot	Matkat ja päivärahat	Vuokrat	Asiakirja-kustannukset	Lehti-ilmoitukset	Kustannukset hakijalle	Valittomat työkustannukset	Valilliset kustannukset	Muut kust. yht. kunnalle	Kustannukset yhteiskunnalle	Kustannukset yhteensä
	(toimitusmiehet)	(uskotut miehet)	(asiantuntijat)		(monistus, postitus)	(kuulutukset)						
1991	400	0	0	0	0	0	400	29 800	25 300	0	55 100	55 500
1992	1 400	1 700	3 400	500	6 300	1 700	15 000	38 800	33 000	0	71 800	86 800
1993	0	0	0	0	0	0	0	91 000	77 400	0	168 400	168 400
1994	400	3 400	2 400	0	0	0	6 200	179 600	152 600	0	332 200	338 400
1995	700	1 600	5 300	500	13 100	1 600	22 800	115 200	97 900	0	213 100	235 900
yhteensä	2 900	6 700	11 100	1 000	19 400	3 300	44 400	454 400	386 200	0	840 600	885 000
Neste Oy:n kemianteht. jätevesien johtaminen mereen Porvoossa												
Vuosi	Matkat ja päivärahat	Matkat ja palkkiot	Matkat ja päivärahat	Vuokrat	Asiakirja-kustannukset	Lehti-ilmoitukset	Kustannukset hakijalle	Valittomat työkustannukset	Valilliset kustannukset	Muut kust. yht. kunnalle	Kustannukset yhteiskunnalle	Kustannukset yhteensä
	(toimitusinsinööri)	(uskotut miehet)	(asiantuntijat)			(kuulutukset)				(monistus, postitus)		
1991	0	0	0	0	0	3 200	3 200	212 300	180 500	3 200	396 000	399 200
1992	100	1 100	0	0	0	0	1 200	17 900	15 200	0	33 100	34 300
1993	200	0	0	0	0	0	200	119 200	101 300	0	220 500	220 700
1994	400	1 100	200	0	0	3 100	4 800	84 400	71 700	1 000	157 100	161 900
yhteensä	700	2 200	200	0	0	6 300	9 400	433 800	368 700	4 200	806 700	816 100

Sisäasiainministeriön päätöksen liitteenä oleva maksutaulukko ympäristölupien osalta

	mk
Kaivos tai rikastuslaitos.....	70 000
Sellutehdas.....	140 000
Paperi-, pahvi- tai kartonkitehdas.....	70 000
Vaneritehdas.....	70 000
Lastulevytehdas.....	85 000
Kuitulevytehdas.....	70 000
Epäorgaanisia peruskemikaaleja, kuten happoja, emäksiä, klooria tai pigmenttejä valmistava tehdas.....	120 000
Orgaanisia peruskemikaaleja valmistava tehdas.....	85 000
Raakaöljynjalostamo.....	140 000
Koksaamo.....	100 000
Rauta- tai terästehdas, sintraamo tai rautalejeerinkien valmistuslaitos.....	100 000
Muita kuin rautametalleja valmistava metallitehdas tai pasutuslaitos.....	140 000
Öljyä, kivihiiltä, puuta, turvetta tai muuta poltettavaa ainetta käyttävä voimalaitos tai kattilalaitos, jonka suurin polttoaineteho on yli 50 megawattia (MW)	
— laitos, jonka polttoaineteho on 50—100 MW.....	35 000
— laitos, jonka polttoaineteho on yli 100 MW.....	50 000
Ongelmajätteiden käsittelylaitos taikka muu laitos tai paikka, jolle on tarpeen hakea ongelmajätteiden käsittelylupa	
— ongelmajätteiden käsittelylaitos.....	140 000
— muu ongelmajätteiden käsittelyluvan tarvitseva laitos tai paikka.....	70 000
Jätteenpolttolaitos tai muu laitos, jossa poltetaan jätettä vähintään 5 000 tonnia vuodessa.....	100 000
Kaatopaikka	
— teollisuuden kaatopaikka.....	70 000
— yhdyskuntajätteen kaatopaikka.....	10 000
Kompostointilaitos tai muu jätteiden käsittelylaitos, jossa käsitellään jätettä vähintään 10 000 tonnia vuodessa.....	35 000
Liuottimia tai liuottimia sisältäviä aineita käyttävä laitos, jonka liuottimien kulutus, kun siitä vähennetään tuotteisiin sitoutuva tai jäävä osuus, on vähintään 50 tonnia vuodessa tai jonka vastaava huippukulutus on vähintään 100 kiloa tunnissa.....	50 000
Tekokuituja valmistava tehdas.....	100 000
Tehdas, jossa valmistetaan torjunta-aineita tai puunsuoja-aineita.....	100 000
Lannoitetehdas.....	140 000
Sementti-, kalkki-, asbestituote- tai mineraalivillatehdas.....	85 000
Rautametallivalimo, jonka tuotanto on vuodessa vähintään 500 tonnia taikka muu valimo tai sulatto, jonka tuotanto on vuodessa vähintään 200 tonnia ..	85 000
Kumi- ja muoviraaka-aineita valmistava tehdas.....	85 000
Mikrobiologisesti rehuvalkuaista valmistava tehdas tai luujauhotehdas.....	70 000
Lentoasema	
— raskaan reittiliikenteen lentoasema.....	100 000
— kevyemmän säännöllisen liikenteen lentoasema, jossa lükkennöi potkurikoneita ja jossa ei käytetä liukkaudentorjunta-aineita.....	70 000
Kemikaalivarasto, jossa varastoidaan muita polttoaineita kuin raskasta polttoöljyä tai muita haihtuvia orgaanisia kemikaaleja, jos varastosäiliöiden tilavuus on yhteensä yli 10 000 m ³ tai jos säiliöt sijaitsevat alueella, missä tällaisten säiliöiden tilavuus on yhteensä yli 50 000 m ³	85 000
Muu ympäristölupa.....	272 mk/h

Julkaisija
Suomen ympäristökeskus

Julkaisun päivämäärä
Marraskuu 1996

Tekijä(t) (toimielimestä: nimi, puheenjohtaja, sihteeri)
Päivi Luoma

Julkaisun nimi (myös ruotsinkielinen)
Vesilain mukaisen katselmustoimituksen kustannukset

Julkaisun laji	Toimeksiantaja	Toimielimen asettamispm
Moniste	Suomen ympäristökeskus	

Julkaisun osat

Tiivistelmä

Selvityksessä on tarkasteltu katselmustoimituksesta aiheutuvia kustannuksia ja kustannusten suuruutta sekä jakautumista luvan hakijan ja yhteiskunnan kesken. Selvitys on tehty viiden vuosina 1994 -1995 Uudenmaan ja Hämeen ympäristökeskusten alueella valmistuneen katselmustoimituksen pohjalta.

Selvityksen tuloksien tueksi on tarkasteltu mm. vesioikeuksille lupakäsittelystä aiheutuvia kustannuksia ja tarkemmin ympäristölupamaksua ja sen suuruuden määrittymistä. Selvityksessä pohditaan myös mahdollista katselmusmaksua ja sen perimisen ongelmia. Lisäksi esitetään muutamia näkökohtia katselmusmenettelyn ja yleisemmin ympäristölupajärjestelmän kehittämiseksi.

Tarkasteltujen katselmustoimitusten kokonaiskustannukset vaihtelivat 132 700 markasta 885 000 markkaan. Hankkeiden erityispiirteistä johtuen hankekohtaiset kustannukset vaihtelevat suuresti.

Asiasanat (avainsanat)
katselmustoimitus, kustannukset

Muut tiedot

Sarjan nimi ja numero
Suomen ympäristökeskuksen moniste 56

ISBN

ISSN

Kokonaissivumäärä
22

Kieli
Suomi

Hinta
Ilmainen

Luottamuksellisuus
Julkinen

Jakaja
Suomen ympäristökeskus
Asiakaspalvelu
Puh. 09-403 00 100
Telefax 09-403 00 190

Kustantaja
Suomen ympäristökeskus
PL 140
00251 Helsinki

